

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Полвонов Козимбек

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИЙ ШАҲАРЛАРИ ТОПОНИМИГА ОИД
МАЪЛУМОТЛАР 10-15

Hadjamuratova Matlyuba

МАКТАВГАСНА ТА’ЛИМДА БОЛАЛАРНИ ИЈТИМОЙ НИМОYA QILISHGA INNOVATSION
YONDOSHUVNING DOLZARBLIGI 16-21

Шовкатов Шокир Шовкат ўғли

АБУЛ-ЮСР ПАЗДАВИЙ ИЛМИЙ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР 22-31

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUD QONUNCHILIGIGA KIRITILGAN O‘ZGARISHLAR VA
ULARNING ANAMIYATI 32-36

Пардаев Асрор

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ АҲОЛИСИНИ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ
МАҲСУЛОТЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ 37-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Умурзақова Мўътабархон Нодир қизи

ЖАХОНДА ТИББИЙ СУҒУРТА ТИЗИМИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ 43-52

Рахманов Зафар

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ДЕПОЗИТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ
ТЕНДЕНЦИЯЛАРИНИ БАҲОЛАШ 53-62

Аминов Фазлитдин Бахадирович

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СЕМЕЙНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 63-70

Курбонова Шахриноз Авазхоновна

ИҚТИСОДИЁТНИ ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИДА АСОСИЙ ВОСИТАЛАР
ТАҲЛИЛИНИ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ 71-81

Azimova Hulkar Egamberdiyevna

KREDIT PORTFELINI SAMARALI BOSHQARISHDA TIJORAT BANKLARINING O‘RNI 82-87

Rajabov Orzujon Mamasoliyevich

LOGISTIKA XIZMATLARINI KO‘RSATISHDA BUYUMLAR INTERNETI (INTERNET OF
THINGS)DAN FOYDALANISH 88-93

Саидов Сарвар Хайруллоевич

ДАВЛАТ ХИЗМАТЧИЛАРИДА БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ
БОРАСИДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ 94-104

Сержанов Аймурат Медетбаевич

ХАЛҚАРО АМАЛИЁТ ВА ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ БАНКЛАР ХИЗМАТЛАРИНИ ЯРАТИШ
ЗАРУРИЯТИ 105-111

Туробов Шерзод Алишеревич, Ибодуллаев Зафар Ибодуллаевич

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ 112-119

Daniyarova Feruza Baxriddinovna, Chinorova Shahodat Mansur qizi

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA HORIJIIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH
YO‘LLARI 120-126

Temirova Feruza Sagdullayevna
XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA BRENDGA SODIQLIK 127-132

Sharipova Shaxzoda Xasanovna
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM MADANIYATINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 133-138

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Алимова Шахноза Хамидовна
НОГИРОНЛИГИ БОР ЁШЛАР - АЛОҲИДА ХУСУСИЯТГА ЭГА ИЖТИМОЙ-ДЕМОГРАФИК
ГУРУҲ СИФАТИДА 139-147

Асракулова Адиба Набиевна
“ЁШЛАР ВА БИЗНЕСНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙИЛИ” НИНГ ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ
ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ
АҲАМИЯТИ 148-154

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Teshabayeva Dilfuza Muminovna
LEXICAL PROBLEMS OF TRANSLATING THE NAMES OF NEW PHENOMENA IN MASS
MEDIA 155-160

Rustamov Ilhom Tursunovich, Inog'omjonova Robiya Rustamjon qizi
INTERFERENSIYA HODISASINING TILDA AKS ETISHI XUSUSIDA OLIMLARNING
TADQIQOTLARI VA QARASHLARI 161-165

Abdikhmidova Sevinch Obidjon kizi
PROBLEMS FACED IN TRANSLATING PROPER NOUNS 166-170

Djurakulova Elmira Suyunova
SHOYIM BO'TAYEV ROMANLARIDA BADIY XRONOTOP VA MIFOLOGIK TALQIN 171-177

Dalieva Madina Khabibullaevna
THE ROLE OF BLENDING THEORY IN POLYSEMY AND METAPHOR 178-183

Жўраева Ирода Ахмедовна
ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК АНТРОПОНИМИК ЛУҲАТЛАР ТИПОЛОГИЯСИ 184-189

Iminova Shahnoza-Begim Bahodirovna
INGLIZ TILIDA INSONNING IJOBIY AQLIY XUSUSIYATLARINING IFODALOVCHI
BIRLIKLARINING KONSEPTUAL, LINGVO-MADANIY XUSUSIYATLARI 190-193

Irgasheva Shoxida Sadriddinovna
INTERNET DISKURSIDAGI IQTISODIY NEOLOGIZMLARNI TARJIMA QILISH
XUSUSIYATLARI 194-200

Tursunova Zarina Farxodovna
LINGVISTIKADA EMOTLARNI O'RGANISHGA ZAMONAVIY YUNDASHULAR (INGLIZ TILI
ASOSIDA)..... 201-205

Satibaldiyev Erkinjon Kamilovich
PARADIGMATIC SOUND INTERFERENCE IN THE ENGLISH SPEECH OF
TURKOPHONES 206-212

Radjabova Hafiza Shukrulloevna
INGLIZ VA O'ZBEK TERMINOLOGIYASINING METODOLOGIK ASOSLARI 213-220

Avezova Dilovar Salimovna
TAXALLUSLARNI O'RGANISHNING NAZARIY JIHATI 221-225

<i>Alikberova Kamila Adhamovna</i> A CRITICAL ANALYSIS OF LANGUAGE USE AND LANGUAGE ACQUISITION	226-232
<i>Rakhmatova Bahara Ibodulla qizi</i> THE ROLE OF LEGAL DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS	233-238
<i>Valieva Nargizakhon Zamir kizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF “KITE RUNNER” AND “A THOUSAND SPLENDID SUNS” BY KHALED HOSSEINI: THEMES, CHARACTERS, AND SOCIOPOLITICAL CONTEXT	239-244
<i>Mamatqulova Zilola Rejabaliyevna</i> RISHTON KULOLCHILIK MAKTABI KASB-HUNAR LEKSIKASINING STUKTURAL TASNIFI	245-251
<i>Alimova Kamola Tursunovna</i> CHALLENGES IN PREPARATION OF GUIDE TRANSLATORS	252-258
<i>Сейтумбетова Айкумар Пулатбаевна</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В АНГЛИЙСКОМ, РУССКОМ И КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКАХ.....	259-264
<i>Бегжанова Айсилу Махмудовна</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА КОМПЬЮТЕР ЛИНГВИСТИКАСИ ТЕРМИНЛАР ТИЗИМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	265-270
<i>Kubanova Ilmira Sharifovna</i> EXPLORING ABBREVIATED RAILWAY TERMINOLOGY IN ENGLISH: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	271-275
<i>Azamjonova Sarvinoz</i> USE OF TOPONYMS IN MODERN FRENCH MEDIA	276-282
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Muxiddinova Dildora Muxiddinovna</i> O‘ZBEKISTONNING BOJXONA FAOLIYATIGA KIOTO KONVENSIYASINI JORIY ETISHNING HUQUQIY JIHLTLARI VA JSTGA A‘ZOLIKNING TA‘SIRI	283-292
<i>Asadov Eldorjon Nizomiddin o‘g‘li</i> SOLIQ NAZORATI HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATI INSTITUTINING MUHIM OMILI	293-298
<i>Mustanov Ixom Abdivalijonovich</i> BANK QONUNCHILIGINI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY JIHLTLARI	299-304
<i>G‘oyibov Jo‘rabek Choriyevich</i> YOSHLAR MIGRATSIYASI: MUAMMO VA YUTUQLAR TAHLILI	305-309
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Kuziyev Otabek Chuliyevich</i> TALABALARDA AXBOROT MODELLASHTIRISH KO‘NIKMASINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM UCH BOSQICHI	310-314
<i>Fattaxova Diloram</i> TIL O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN KOMPYUTER METODLARI	315-321
<i>Moydinova Elmira</i> APPLICATION OF FLIPPED LEARNING METHODS IN THE UNIVERSITY	

CLASSROOM	322-326
<i>Xodiyeva Gulhayo Hasan qizi</i>	
ZAMONAVIY BOSHLANG'ICH TA'LIMDA 4K MODEL KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA INTEGRATIV YONDASHUVNING MOHIYATI	327-333
<i>Doniyorova Gulrux Shoniyozovna</i>	
AVTOMOBILSOZLIK YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA DASTURIY VOSITALARNING AHAMIYATI	334-338
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i>	
RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIMINING ASOSIY NAZARIYALARIDA TA'LIM OLUVCHINING ANALITIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	339-344
<i>Xo'jamberdiyeva Dilfuza Ikramovna</i>	
DARSLIK BILAN ISHLASH O'QUVCHILARNING AXBOROT KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA	345-351
<i>Mamaraimov Bekzod Qodirovich</i>	
O'QUVCHILARNING TADQIQOTCHILIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING QIDIRUV FAOLIYATIGA TAYYORLIGI	352-356
<i>Xudayberdiev Nurislam Nuralievich</i>	
BO'LAJAK O'QITUVCHILARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIIY-PEDAGOGIK MEXANIZMI	357-363
<i>Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich</i>	
TALABALARINING O'QUV FAOLIYATI VA ILMIY IZLANISHLARIDA SUN'IY INTELLEKT: IMKONIYAT VA CHEGARALAR	364-369
<i>Teshaboyeva Shahodat</i>	
ZAMONAVIY SHAROITDA SHAXSNING KASBIY HUQUQIY MADANIYATI	370-375
<i>To'rayeva Dilnoza Ismoilovna</i>	
RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH USLUBIY TAYYORGARLIKNING BIR QISMI SIFATIDA	376-380
<i>Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna</i>	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR	381-388
<i>Dusyarov Salimjon Xudaymurotovich</i>	
HARAKATLI O'YINLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARIDA JISMONIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH	389-393

Tursunova Zarina Farxodovna

Buxoro davlat universiteti

Ingliz adabiyotsliunosligi va tarjimashunoslik kafedrası o'qiyuvchisi

LINGVISTIKADA EMOTLARNI O'RGANISHGA ZAMONAVIY YUNDASHULAR (INGLIZ TILI ASOSIDA)

Annotatsiya. Maqolada his-tuyg'ularni o'rganishga zamonaviy lingvistik yondashuvlar, xususan, g'azab va zavq kabi hissiy holatlar tasvirlangan. G'azab va zavqlanishni lingvistik-kognitiv va kommunikativ-pragmatik tahlil nuqtai nazaridan o'rganishga kompleks yondashuv, shuningdek, ushbu hissiy holatlar haqidagi deskriptor tahlili va etimologik ma'lumotlar psixologik hodisalarning mohiyatini tushunishga, o'ziga xos his-tuyg'ularni aniqlashga imkon beradi. g'azab va zavqlanish paytida so'zlovchi nutqining tarkibiy va semantik xususiyatlarini aniqlash. Dunyoning hissiy manzarasida g'azab va zavqlanish kontseptsiyasini ko'rib chiqishga katta e'tibor beriladi.

Kalit so'zlar: emotsionallik, emotsional tushuncha, emotsional tavsif, emotsional diktema, g'azab, ko'tarilish.

Tursunova Zarina Farkhodovna

Bukhara State University

Department of English Literature and Translation Studies teacher

MODERN APPROACHES TO THE STUDY OF EMOTIONS IN LINGUISTICS (BY THE EXAMPLE OF ENGLISH)

Abstract. The article describes modern linguistic approaches to the study of emotions, in particular such emotional states as anger and delight. An integrated approach to the study of anger and delight from the standpoint of linguistic-cognitive and communicative-pragmatic analysis, as well as descriptor analysis and etymological information about these emotional states, allows us to understand the essence of psychological phenomena, specify specific emotions and identify structural and semantic features of the speaker's speech during anger and delight. Considerable attention is paid to the consideration of the conceptualization of anger and delight in the emotional picture of the world.

Key words: emotionality, emotional concept, emotional descriptor, emotional dicteme, anger, exaltation

Турсунова Зарина Фарходовна

Бухарский государственный университет

Кафедра английской литературы и переводоведения преподавательница

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ ЭМОЦИЙ В ЛИНГВИСТИКЕ (НА ПРИМЕРЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА)

Аннотация. В статье дается описание современных лингвистических подходов к исследованию эмоций, в частности таких эмоциональных состояний, как гнев и восторг. Комплексный подход к изучению гнева и восторга с позиций лингво-когнитивного и коммуникативно-прагматического анализа, а также дескрипторный анализ и этимологические сведения данных эмоциональных состояний позволяют понять суть психологических явлений, специфицировать конкретные эмоции и выявить

структурно-семантические признаки речи говорящего при гневе и восторге. Значительное внимание уделяется рассмотрению концептуализации гнева и восторга в эмоциональной картине мира.

Ключевые слова: эмоциональность, эмоциональный концепт, эмоциональный дескриптор, эмоциональная диктема, гнев, восторг

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI2Y2024N28>

Kirish. Interferensiya til o'rganish jarayonida juda muhim va o'zgarimas bir mohiyatdir. Interferensiya, bir kishining o'z ona tili yoki avval o'rganilgan tili bilan o'rganayotgan yangi tilda paydo bo'ladigan xato va kamchiliklar va ta'sirlar demakdir. Bu xato-kamchiliklar va ta'sirlar odatda fonetik, leksik, grammatik, sintaktik, semantik va pragmatik tashqi ta'sirlar shaklida paydo bo'ladi. Olimlar, tilda interferensiyaning paydo bo'lish sabablari, turlari va uning o'rgangan tilga ta'siri haqida ko'plab tadqiqotlar olib boradilar. Odatda, tilda interferensiya sabablari avvalgi tilning o'ziga xos qoidalari, leksikasi va fonetikasi bilan yangi tilni o'rganish jarayonidagi ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanish natijasida paydo bo'ladi. Olimlar, tilda interferensiyaning zararli ta'sirini qanday kamaytirish mumkinligi va buning uchun qanday usullarni rivojlantirish kerakligi haqida ham fikrlar bildirganlar. Til o'rganuvchilar oldida interferensiv xatoliklarni oldini olish, aynan ona tilning talaffuzdagi ta'sirini bartaraf etish masalalari muhim vazifa bo'lib kelmoqda. Tilshunoslikda interferensiyaning fonetik, leksik, grammatik, orfografik, sintaktik, semantik... turlari mavjud bo'lib, ulardan fonetik interferensiya jiddiy to'siqlardan biri bo'lib kelmoqda.[1]

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Tilshunoslikda interferensiya muammolari odatda ichki bog'lanishlarga bog'liq bo'ladi va interferensiyaga "Ikki tilning o'zaro qoidalari va o'zaro bog'lanishdagi me'yorlarni buzilishi (ya'ni farq qilishi)" deb ta'rif beriladi. "Interferensiya" atamasini tilshunoslik faniga Praga tilshunoslik maktabining olimlari kiritgan va bu atamaga kengroq ta'rif Vaynrayxning "Languages in contact" ("O'zaro muloqotdagi tiliar") asarida keltirilgan. 1950-yillarga qadar interferensiya tushunchasi psixolingvist- larning oldin o'rgangan tajribasi ikki tilda muloqot yuritish sharoitida yangi tajriba yutuqlarini o'zlashtirishga faqatgina salbiy ta'sir ko'rsatadi deb hisoblaganlar. Shunga qaramay hozirgi kunda interferensiya nafaqat salbiy, balki mahorat, tajriba, bilim va hattoki xotira sohalarida ijobiy ta'sir ham ko'rsatadi deb hisoblanadi. V.N.Komissarov o'zining "Problems of Interference in Theory of Translation" asarida tarjima qilayotganda interferensiyaning barcha ko'rinishlari: nomaqbul va maqbul elementlarini hisobga olish lozim deb yozadi. [2] V.V.Alimov o'zining "Tarjimadagi Interferensiya" asarida, ko'p yillar davomida til aralashuvi faqatgina to'g'ridan-to'g'ri til aloqasi natijasida paydo bo'ladigan lingvistik hodisa sifatida talqin etilgan-u, biroq bilvosita aralashuvdan kelib chiqadigan interferensiya deyarli ko'rib chiqilmaganligiga e'tibor qaratadi. Garchi vositachilik faoliyatida yuzaga keladigan interferensiyani o'rganishga o'xshash yondashuv g'oyasi V. Vaynreyx, A. Martin, X. Shuxardt, J. Munen va boshqalarning asarlarida bir necha bor ifoda etilgan bo'lsada, umuman olganda, ushbu bayonot haqida kam fikr yuritiladi va deyarli barcha olimlar bunday tadqiqot ehtimoliga shubha bilan qarashdi. [3] R.Ladoning "Lingvistika va madaniyat" monografiyasini asosiy ishlardan biri deb atashimiz mumkin. Bu asar 1957 yilda nashr etilgan. Unda tillarning aralashuvi bilan bog'liq hodisalar bayon qilingan. Yili bilan farq qiladigan yana bir muhim asar L.V.Shcherbaning "Tillarning aralashish konsepsiyasi to'g'risida" asari edi Ushbu asarlarning chiqarilishi bilan tilshunoslikda asosiy e'tibor amaliy qismga o'tkaziladi. Interferensiya asta-sekin qiyosiy tilshunoslikdan ajralib "Kontrastiv lingvistika" ning o'rganish obyektiga aylanadi.[4]

Tadqiqot metodologiyasi. Interferensiyani o'rganishda nazariy va amaliy yutuqlarga e'tibor qaratgan holda, lingvistik interferensiya tushunchasida ijobiy bo'lishi mumkin bo'lgan mulohazalarining o'zaro interferensiyasi tushuniladi va bu bir tilda ikkinchi til ta'siri ostida kelib chiqqan me'yor tafovutini ikkinchi til ta'siri ostida bir tildagi odatlarning mukammallashuvi va kuchayishini ifodalaydi. Lingvistik interferensiya 5 ta turga bo'linadi: 1. fonetik; 2. morfologik; 3. sintaktik; 4. leksik; 5. semantik. Ikkinchi tildan foydalanish jarayonida dominant tilga xos fonetik sistema elementlarining namoyon bolishi fonetik interferensiyani vujudga keltiradi. Bu esa tilshunoslikda maxsus atama — aksent termini orqali ifodalanadi. Aksentning oziga xos xususiyatlaridan biri — undan qutulishning nihoyat darajada qiyin ekanligidir. Chunki avvalgi talaffuz ko'nikmasi ona tilida cheksiz darajada takrorlanaverib, ikkinchi tildagi shunga o'xshash artikulyatsiyaning adekvatligiga erishishga mutlaqo to'sqinlik qiladi. Ma'lumki, tilning grammatika qismi morfologiya hamda sintaksis bo'limlaridan iborat. Morfologik interferensiya soz yasashida, so'z o'zgarishi qoidalari (paradigmalari), so'zning morfem tarkibi, har bir morfemaning funksional-semantik tomonlari va distributsiyasi, har bir soz turkumiga xos morfologik kategoriyalarida sodir bolishi mumkin. Tilning sintaktik qurilish sathi soz birikmasi va gap tarkibidagi bo'laklarning o'zaro bog'lanish qonun-qoidalarini o'zida mujassam etadi. Tilning ushbu sathida tillararo universal jihatlar bilan birga, uning o'ziga xos tomonlari ham mavjud. Ikki tilning sintaktik tipi o'zgacha bo'lgach, sintaktik interferensiya sodir bolishi tabiiy. Sintaktik tip jihatdan keskin farq qiladigan o'zbek va rus tillarida so'z birikmasi va gap tarkibidagi bo'laklar pozitsiyasi (tartibi), sintaktik birliklar komponentlari orasidagi tobe va hokim bo'laklarining bog'lanish turlari (bitishuv, boshqaruv, moslashuv) o'rtasidagi tafovutlari, teng va tobe aloqali qo'shma gaplar komponentlarining pozitsiyasi, distributsiyasi va ularni bog'lovchi usul-vositalar har xil. Bularning barchasi sintaktik birliklarning turli subsintaktik sathlarida sintaktik interferensiya sodir bolishiga olib keladi. Ona tiliga xos soz va ularning semantik strukturasidagi xususiyatlarni (semantik sistema tazyiqi ostida) beixtiyor o'zga tilda qo'llab yuborish leksik-semantik interferensiya deyiladi.[7] Aloqadagi tillarning leksik-semantik darajadagi o'zaro ta'siri, so'zdagi ma'nolar farqliligi natijasida ikki tilli shaxs nutqida me'yorlarning buzilishi, parafaziya (nutqda biror so'zni boshqa so'z o'rnida noto'g'ri qo'llash) va h.k. Masalan, dugonam uylandi, og'aynim turmushga chiqdi; o'zbek tilida yuvmoq fe'li qol, yuzni suv bilan tozalashga nisbatan ham, kir bo'lgan matolarni tozalashga nisbatan ham qo'llanaveradi. Bunday harakatga nisbatan rus tilida ikki xil fe'l qo'llanadi: ishqalab yuvish shart bo'lmagan narsalarga nisbatan мыть (мыть лицо, посуду...)fe'li, ishqalab yuvilishi shart bo'lgan narsalarga nisbatan стирать fe'li qo'llanadi. [5]

Tahlil va natijalar. O'tkazilgan tajribalar shuni ko'rsatadiki, tarjimalar o'rganilayotganda tarjimonlar yo'l qo'ygan interferensiya turlari namoyon bo'ldi: Orfografik interferensiyalar, boshqa bir tilda so'zlarni yozishdagi elementlarning interferensiyasi; appeal — appeal; Grammatik (morfologik, sintaktik) interferensiya. Grammatik interferensiya, bir kishining bir tilni o'rganish jarayonida o'rganilgan yoki birinchi til sifatida o'rganilgan grammatik qoidalarni boshqa tilga o'tkazish jarayonidagi xato yoki o'zgarishlarni ifodalovchi termin. [8]Stilistik interferensiya, bir kishining bir tilning uslubiy xususiyatlarini boshqa tilga o'tkazish jarayonida yuzaga keladigan xatoliklar va o'zgarishlarni ifodalovchi termin. Tarjimada internatsional so'zlarga ham e'tibor qaratish shart. Ularni tarjima qilishdagi qiyinchilik ularning turli xil ma'nolariga duch kelishda. Misol uchun: a) Thousands of people participating in the meeting of the protest against H-bombs. Minglab kishilar neytron

bombasiga qarshi uyushtirilgan mitingda qatnashdilar. Тысячи людей участвовали в митинге протеста против нейтронных бомб. b) Ularning oxirgi uchrashuvi qiyin kechdi. Ularning navbatdagi uchrashuvlari juda og'ir bo'lgandi. Ix poslednyaya vstrecha byla trudnoy. Birinchi gapdagi "meeting" so'zi internatsional xalqaro so'z sifatida qo'llanilgan. Ikkinchi gapda xalqaro so'z sifatida qo'llanilmagan. Tarjima qilish usuli kontekstdagi ma'nosiga bog'liqdir. Ingliz tilidan o'zbek yoki rus tiliga so'zlarning milliy bo'yog'ini tarjima qilish ham mushkuldir. Tarjima qilishdagi qiyinchilik ularni boshqa tillarda ekvivalentlari yo'qligida. Tarjima qilish usuli transliteratsiya (bir alfavitdagi harflarni boshqa alfavitdagi harflari bilan yozish)dir, chunki pragmatik maqsad ingliz tilidagi milliy bo'yoqni saqlab qolishdir. Misol uchun: The streets in London are measured by the mile. London ko'chalari milyalab o'lchanadi. — Улицы Лондона измеряются в длину миль.[6]

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, chet tilini o'zlashtirish leksikaning to'g'riligi, jumlar tuzilishi, fonetik talaffuz va yozish va o'qishda orfografik qobiliyat kabi turli jihatlarni bilishni talab qiladi. Demak, o'quvchilar uchun til shovqini hodisasini nazariy va amaliy jihatdan har tomonlama o'rganish juda muhimdir. O'qituvchilar tillar o'rtasidagi o'xshashlik va nomutanosibliklarni ko'rsatish uchun darslarga qiyosiy mashqlar va o'yinlarni kiritishi, chet tilida yo'l qo'yilgan xatolarning mustahkamlanib qolmasligini ta'minlashi kerak. Interferentsiya bilan bog'liq muammolarni hal qilish har bir so'zning lug'at ma'nolarini chuqur tushungan holda tilni chuqur o'rganish va tarjima qilishni talab qiladi. Shunday qilib, o'quvchilar shovqinning ta'sirini yumshatib, ko'proq lingvistik ravonlikka erishishlari mumkin. Shu sababli, chet tilini samarali o'zlashtirish uchun nazariy tushunish, amaliy qo'llash va lingvistik tahlilni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuv zarur. Qasddan va tizimli o'qitish orqali talabalar shovqinlarni yengib o'tishlari va o'z tillarida malakaga ega bo'lishlari mumkin. Oxir oqibat, bu yaxlit yondashuv til tuzilmalarini chuqurroq tushunishga yordam beradi va chet tili kontekstida aniqroq va nozik muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Apresyan V. Yu. Tildagi murakkab ma'ynolarning hosil bo'ylish va o'yzaro ta'ysir qilish mexanizmlari: diss. d. filol. n. M., 2014. 624 b.
2. Blokh M. Ya. Grammatikaning nazariy asoslari: darslik. M.: Yuqori. maktab, 2005. 239 b.
3. Vejbitskaya A. Kalit so'zlar orqali madaniyatlarni tushunish. M.: Slavyan madaniyati tillari, 2001. 288 b.
4. Eneva M. V., Ponomareva O. B. Rus va ingliz tillarida "zavq" / "zavq" hissiy klasterining qiyosiy tahlili (D. B. Pristli va K. G. Paustovskiyning insholari asosida) // Tyumen davlatining xabarnomasi universitet. Gumanitar fanlar. Gumanitar fanlar. 2015. T. 1. No 3 (3). 79-88-betlar.
5. Krasavskiy N. A. Nemis va rus til madaniyatlarida emotsional tushunchalar dinamikasi: mavhum. diss. d. filol. n. Volgograd, 2001. 40 b.
6. Markina M.V. Dunyoning rus va ingliz tillaridagi rasmlarida "g'azab" hissiy kontseptsiasining lingvistik va madaniy o'ziga xosligi: mavhum. diss.K. filol. n. Tambov, 2003. 25 b.
7. Pak E. V. Ingliz tilidagi "g'azab" tushunchasining etimologiyasi // Rossiya davlat pedagogika instituti yangiliklari nomidagi universitet A. I. Gerzen 2009. No 96. P. 215-218.
8. Pokrovskaya Ya. A. Agressiv insoniy holatlarning tilda aks etishi (ingliz va rus tilidagi

- adabiy matnlar materiallari asosida): referat. diss. K. filol. n. Volgograd, 1998. 19 b.
9. Shaxovskiy V.I. Hissiyotlarni leksik-semantik tizimda turkumlashtirish: diss. d. filol. n. M., 1988. 402 b.
 10. Yudina N. E. Dialogik birliklarning bir qismi sifatida hissiy konstruktsiyalar masalasi bo'yicha: mavhum. diss. K. filol. n. M., 1973. 18 b.
 11. Kövesces Z. Hissiyot tushunchalari. NY: Springer-Verlag, 1990. 230 p.
 12. Ochilova M. R. ELECTRONIC DICTIONARY LEXICORAGE DEVELOPMENT AS A NEW STAGE //Scientific progress. – 2021. – T. 2. – №. 7. – C. 789-793.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).